

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LXXVIII № 36 (3447) Варшава, 10 вересня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з архіву Пласту Польща

Як минуло таборове літо пластунів. с. 2

Чверть століття «Під спільним небом»
Вармії і Мазур. с. 10

Україна – у серці Кошаліна. с. 13

Павло ЛОЗА

Фото з архіву Пласт Польща
(авторки: Ганнуса Тимець, Марта Скірка)

Як минуло таборове літо пластунів

Протягом літа пластуни Польщі зазвичай проводять кілька таборів. З минулого року Пласт Польща допомагає також організовувати відпочинок у Польщі для пластунів з України. Цьогоріч місцеві пластові табори відвідало понад дві тисячі українських скаутів.

Мриглоди – історія та сентименти

Українська скаутська організація в Польщі Пласт цього року організувала чотири літні табори. Два з них, для наймолодших, де малеча перебувала разом із батьками, відбулися в Горайці. Для дітей до 12 років – у скаутському осередку біля Ченстохови, куди приїхало 50 дітей. Ще один табір – для молоді – організовано в Мриглодах-Любицьких, де розташована пластова оселя. У ньому взяло участь 60 осіб. У Мриглодах наприкінці табору, 19 серпня, відбулася ватра.

– На ній були теж сусіди із села, віряни, які ходять до церкви в Гребенному, римо-католицький та греко-католицький священники, молодь із Любліна та Варшави, – розповідає комендантка табору Ганнуса Тимець. Ватра була присвячена акції «Полум'я братерства», яку пластуни з Польщі та польські гарцери організовують уже п'ять років.

Зараз пластуни перебувають на фінішній прямій до підписання нотаріального акту, за яким пластова оселя, яка належить ОУП, стане власністю Пласту Польща.

– Підписання має відбутися у вересні. Документи готові. Лишається їх підписати в нотаріуса, – підтверджує Ігор Мричко, голова Української скаутської організації в Польщі Пласт.

Наразі на території оселі стоїть будинок та нова криниця. Буріння свердловини на воду відбулося цього року. Пластуни зібрали на це гроші завдяки раніше оголошеному збору коштів.

– Ми хотіли б підключити електрику, щоб наступного року було світло, – каже голова організації.

Оселя в Мриглодах є сентиментальним місцем для багатьох пластунів у Польщі. Його історія сягає 1990-х років, коли Марія Подоляк – українка з Канади, чоловік якої був пластуном, пожертвувала кошти Пластові в Польщі на купівлю ділянки. За понад тридцять років там відбулося десяток, а може й кілька десятків зустрічей пластунів, а також інші заходи. Коли Пласт діяв при Об'єднанні українців у Польщі, ОУП автоматично було власником ділянки. Проте у 2019 році пластуни змінили назву на Українська скаутська організація в Польщі Пласт та вирішили створити власну організацію.

– Зараз ми хочемо трохи попрацювати над цим місцем. Серед іншого – покращити інфраструктуру. Ми не хочемо зробити курорт, а просто гарне та привітне місце, де будуть дитячі табори, – додає Ігор Мричко.

Також пластуни планують придбати нові ліжка та покращити санітарні умови. У перспективі – зведення альтанки.

– Юридично ми можемо сьогодні там робити табори, тому що ми відповідаємо нормам і стандартам. Але хотілося б чогось більшого. Стара хата, яка там стоїть, не дуже придатна для використання. А альтанка прихистить не тільки влітку під час спеки. Ідеться про те, щоб навіть той, хто після літнього сезону приїжджатиме сюди, міг скористатися цим місцем: чи це будуть пластуни, які зараз входять до організації, чи колишні члени, – каже Ігор Мричко.

Крім Мриглов, організація регулярно використовує дві світлиці – безплатно в Любліні та платно у Варшаві. Пластуни називають їх «домівками». Також діють кімнати в межах співпраці з іншими інституціями в Кракові, Вроцлаві, Гожові, Ряшеві, Гданську.

На Підкарпаття – з України, Франції, Німеччини

Варто зазначити, що вже другий рік поспіль пластуни Польщі відповідають також за координацію приїзду пластунів з України на табори в Польщу. Почалося це торік, коли місцеві літні табори відвідала понад тисяча скаутів з України. Цього року на зимові табори приїхало 1500 пластунів та 500 – улітку.

– Цього літа табори проходили у гарцерській базі в селі Насічне в гміні Лютовиська на Підкарпатті, – розповідає Ганнуса Тимець, яка координувала роботу таборів з боку організації Пласт Польща. Об'єднання польського гарцерства (Związek Harcerstwa Polskiego), яке фінансувало проживання пластунів з України, представляв головний координатор Артур Палуцький. А від Пласту

в Україні був Владислав Малков, який відповідав за набір учасників.

– Нашим завданням було скоординувати прибуття та логістику. Я особисто мала координувати роботу організацій з Польщі та України, – розповідає пластунка з Варшави.

– Цьогоріч до Насічного приїхали діти з різних куточків України – Харківського та Донецького регіонів. Із дуже травмованих війною міст та тих, що менше постраждали. Була молодь з Ірпеня, Ізюма, Херсона, Бучі, Одеси, Маріуполя, – перераховує координаторка. Додає, що всі учасники, звідки б вони не були, спілкувалися українською.

– Вони пластуни. Вони дотримуються дисципліни, зокрема мови та моральних цінностей, які діють у Пласті. Вони дотримуються правил, – наголошує Ганнуса Тимець.

Цього року прибуло багато молоді з Бучі, яка зараз живе у різних країнах Європи.

– Це не так, що в Україні не відбуваються табори – їх багато. Але пластові структури, як-от у Бучі, розформовано. Там не працює зараз Пласт. Для них приїзд у такий табір у Польщі – це єдиний момент, де вони можуть побачити одне одного та побути разом, – додає Ганнуса Тимець.

Бучани приїхали до табору на Підкарпатті з України, а також із Франції та Німеччини.

– До табору їх зібрала пластунка, яка теж із Бучі й нині живе в Кракові. Вона працює для нашого краківського пластового осередку, – додає Ігор Мричко.

– Опікуни з України кажуть, що підготовка табору в Польщі – це інша реальність, ніж у них удома. І головна відмінність – кількість документів, які необхідно оформити й постійно заповнювати впродовж табору. Різноманітні опитування, регламенти, RODO тощо. Але це приїде і в Україну, а досвід у них уже буде, – міркує Ганнуса Тимець. ●

Кулінарний «Стіл» у Народному домі

Діячі ОУП із Перемишля запрошують на кулінарний майстер-клас «Стіл» з Олександром Залевською. Він проходить 8 вересня, з 8:00 до 18:00, в Народному домі на вул. Костюшка 5. Вхід – вільний. Приєднатися можна в будь-який час. Як зазначають організатори, зважаючи на характер майстер-класу, діти віком до 14 років повинні брати участь під опікою батьків.

«Зараз люди все більше думають про те, що вони їдять, як вони живуть. Я вирішила, що цим проєктом покажу, що ми можемо відійти від нездорового харчування. Використовуючи красу та різноманітність форм фруктів та овочів, ми запрошуємо вас „погратися“ з їхньою структурою та кольором. У межах майстер-класу підготуємо твір мистецтва, представлений під час виставки „Центр світів тут“, – запрошує до участі в майстер-класі Олександра Залевська.

Олександра Залевська народилася 2000 року в Любліні. У 2018 році закінчила Державну середню школу образотворчого мистецтва. З 2019 року вивчає мистецтво в Університеті Марії Кюрі-Склодовської, неодноразово співпрацювала з галереєю «Лабіринт». Брала активну участь у трьох едіціях мистецького фестивалю AFekT. Її цікавить мистецтво почуттів, структур, форм, кольорів, смаків і запахів, які можна комбінувати між собою. Подія можлива завдяки співпраці з Польською гуманітарною акцією та CARE.

Каменярські майстер-класи в Лабовій

Лемківський ансамбль пісні й танцю «Кичера» запрошує 7–9 вересня на каменярські майстер-класи на Лемківщині. Цього року учасники майстерні спробують завершити ремонтні роботи на цвинтарі в Лабовій (Новосанчівський повіт) і розпочнуть ремонт придорожньої каплички в цьому ж селі.

«Якщо ви цінуєте участь у проєктах, що надихають, і бажаєте познайомитися з непересічними людьми, а водночас навчитися основ каменярського фаху, вам не можна пропустити майстер-класів», – запрошують організатори.

Тих, хто бажає підтримати та долучитися до ремонтних робіт не на один день, просимо звертатися за контактами, вказаними на фейсбук-сторінці (Kamieniarze Kuczeru / Каменяре Кычеры), або надіславши заявку електронною поштою на адресу: resercjalabowa@gmail.com.

Організатори забезпечують проживання та харчування на місці.

Марш солідарності та свободи у Вроцлаві

У Вроцлаві з нагоди Дня Незалежності України понад сотня людей вийшла на Марш солідарності та свободи. Про це пише офіційний сайт міста wroclaw.pl. Учасники ходи пройшли від площі Єпископа Нанкера до Ратуші під розгорнутим великим українським прапором.

Серед учасників заходу, які несли прапор, були, зокрема, представники духовенства, українські діячі з різних організацій, дорослі мешканці міста та діти. Хода зупинилася перед Ратушею під чотирма прапорами: Європейського Союзу, Польщі, України та Вроцлава.

Офіційну частину розпочав оркестр Головного управління поліції у Вроцлаві, виконавши спочатку гімн Польщі, а потім – України.

Учасників маршу офіційно привітали генеральний консул України у Вроцлаві Юрій Токар, голова вроцлавського гуртка Об'єднання українців у Польщі Ігор Саламон, голова Фонду «Україна» Артем Зозуля та представники влади міста Вроцлав, воєводства та регіону.

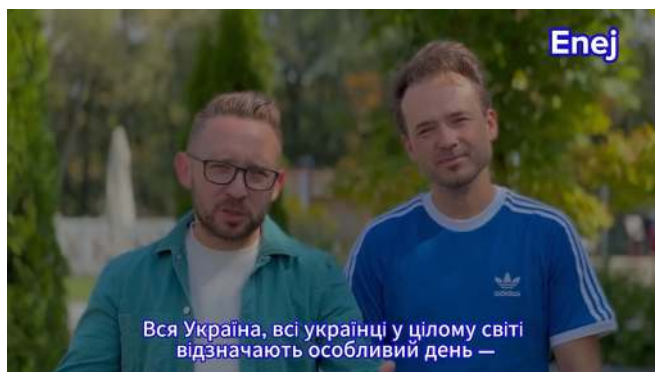
У межах події також відбулися виступи вихованців дитячого будинку, які приїхали до Вроцлава з України для участі в міжнародному мистецько-освітньому проєкті «Lelenfant».

Проте це не єдиний захід до 32-ї річниці Дня Незалежності України, організований у місті. 23–26 серпня у Вроцлаві також відбулася низка інших подій, серед яких – відкриття виставки українських поштових марок, показ фільму «Вусатий фанк», літургія в греко-католицькому соборі св. Вікентія і св. Якова. Крім того, був показ опери «Запорожець за Дунаєм», концерт, ярмарок та інтеграційний фестиваль Skovoroda Fest 2023.

У програмі фестивалю, який уже кілька років проводять у місті, були концерти й виступи молодих польських та українських музикантів, майстер-класи для дітей, українська кухня тощо. Однією з подій фестивалю стала благодійна акція з пакування продуктових наборів «Help UA Package» для українських родин, що постраждали від російської агресії. Як зазначають організатори, завдяки цій ініціативі кожен міг спробувати себе як волонтер, долучившись до пакування гуманітарної допомоги.

Фото з фейсбук-сторінки Фонду «Україна»

Привітання українських та польських зірок на День Незалежності України

У Любліні 24 серпня, за сприяння Генерального консульства України в цьому місті, Комунікаційний медіа центр разом з українським новинним порталом Ukrayina.pl представили відеоролик, у якому українські та польські зірки ві-

тають українців із нагоди Дня Незалежності України. Серед них – Тарас Тополя, соліст українського гурту «Антитіла», польська співачка Патриція Марковська, українська співачка Джамала, польський рок-гурт «Біг Циц», польсько-українська формація «Еней», лідер гурту «Океан Ельзи» Святослав Вакарчук та інші.

Відео символізує дружні стосунки між Україною та Польщею, а також підкреслює важливість співпраці між країнами та роль культури в ній.

Генеральний консул України в Любліні, анонсує демонстрацію відеоролика на Литовській площі у Любліні, підкреслив, що це надзвичайно важливий крок у зміцненні спільної дружби між Україною та Польщею. «Наші країни мають спільну історію та цінності, і саме такі проекти є їхнім символом», – зазначив Олег Куць.

Відеопривітання можна переглянути на ютуб-каналі Комунікаційного медіа центру та на порталі Ukraina.pl, а також на офіційній фейсбук-сторінці Генерального консульства України (Привітання від українських та польських зірок із нагоди Дня Незалежності).

Скріншот з відео

«Вишиванка на Майдані» у Битові

У межах Дня Незалежності України в Битові, на Помор'ї, відбувся ще один захід – «Вишиванка на Майдані». Святкуючи разом, на головній площі міста зустрілися українці: ті, хто живе в повіті роками, й ті, які приїхали до міста торік, – а також поляки.

– Час дуже важкий, непевний. Тож підтримаймо наших сусідів в Україні, чим можемо. І тут, у Битові, давайте не тільки радіти, що сонце сходить, але радіймо, що ми можемо разом побудувати це місто, побудувати це місце на землі та збагатити його мультикультуралізмом, – говорив мер міста Ришард Силька. Також слово взяв Андрій Грицина, представник української меншини, керівник відділу освіти, культури та спорту в Міському управлінні.

Організатори не запрошували артистів з-за кордону чи навіть з інших міст Помор'я, як це було в попередні роки.

– Ми хотіли, щоб цей захід став часом для зустрічей та інтеграції, – розповіла співорганізаторка заходу Мирослава Ганаско, котра протягом багатьох років працює вчителькою в пункті української мови.

Серед гостей і учасників виступів були ті, хто пов'язаний із Битовом. На сцену вийшли діти, які відвідують уроки української мови, зокрема гурт «Жоржина». У колективі беруть участь діти як з української національної меншини, так і з українським громадянством. Також у місті є жіночий хор, в якому співають українки, котрі народилися в Україні та Польщі.

Фото надане Мирославою Ганаско

Святкування Дня Незалежності у Кракові

24 серпня у Кракові відбувся марш з нагоди 32-ї річниці відновлення незалежності України. Організаторами були громадські ініціативи, які належать до коаліції «Відкритий Краків». У акції взяло участь близько тисячі людей.

Учасники маршу розгорнули майже 70-метровий прапор та виконали гімн України. Поміж учасниками події, що прямували до Головного ринку, ходили волонтери різних організацій, які збирали в скриньки пожертви для ЗСУ. Як повідомляє портал для українців у Кракові (uainkrakow.pl), на центральній площі міста на учасників чекала нечисленна контрmanifestація, організована радикальним рухом «16 постулатів». Група людей тримала польські прапори та плакати «Стоп українізації Польщі». Однак це не перешкодило проведенню заходу.

На ринку відбувся концерт соліста гурту «Мотор'Ролла» Сергія Присяжного. Після музичної частини з промовою виступив генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, який подякував Польщі за підтримку й допомогу українській державі. Привітав українців зі святом та поділився своїми спогадами також Станіслав Журовський – депутат першого скликання Сейму. Наприкінці учасники маршу спільно виконали державний гімн України.

Слід додати, що у межах святкувань у Кракові відбулися й інші події, зокрема Art Piknik, прогулянка українськими слідами Кракова, забіг до Дня Незалежності України, Благодійний вечір «status UKR».

Фото з фейсбук-сторінки Генерального консульства України в Кракові

Святковий концерт у Познані

24 серпня в Замку в Познані відбувся урочистий концерт, присвячений Дню Незалежності України. На ньому виступили, серед інших, Ліана Грица з гуртом «Шелест», хор «Сковорода», музикантки Анна Чумаченко, Наталія Ніколюк, Юліана Барська, Тетяна Яновицька, Анастасія Івасова.

Концерт відбувся в межах Тижня українського мистецтва в Познані, організованого вдруге. Протягом понад десяти днів учасники події змогли взяти участь у заходах, пов'язаних з українською культурою, що відбувалися в різних місцях на карті міста. Програма охоплювала виставку дитячих малюнків, День казки й літературний вечір.

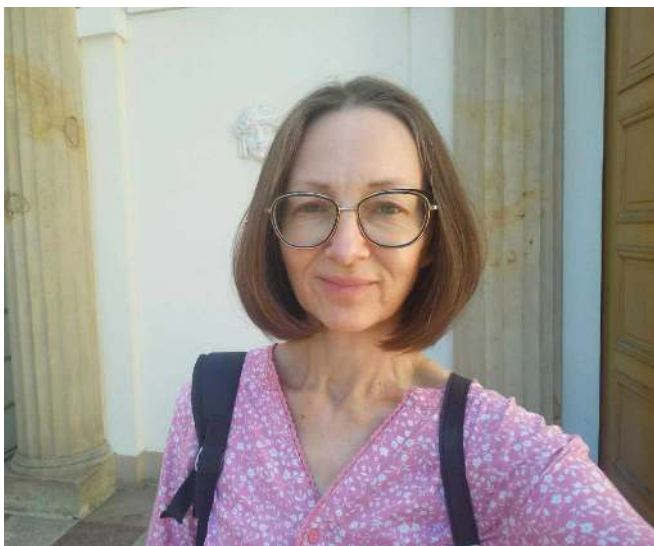
Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з архіву героїні статті

Виглядає як щаслива історія, але в ній багато розпачу та сліз

Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну мільйони жінок були вимушені покинути свої рідні домівки та втікати за кордон. В кожній з них своя історія, свої обставини, та й кожна країна має свої, відмінні від інших, реалії, до яких вони мусять пристосовуватися. «Наше слово» починає цикл інтерв'ю з українськими жінками, що зараз живуть за кордоном і пробують крок за кроком віднайти себе в цих нових умовах.

Світлана Антонець народилась у Кривому Розі, а останні роки жила в Києві, працювала психотерапевткою та викладала англійську онлайн. Війна змусила її утікати з дому, жінка переїхала в Польщу, але, попри труднощі адаптації, працює та веде тут активне життя, беручи участь в роботі багатьох громадських організацій.

Дорога до Польщі

Війна жінку, її 76-річну маму та двох котів застала у Києві. У перший день вони спробували спуститися в метро під час тривоги. Просиділи там до ночі і повернулися додому, коли начальниця станції оголосила, що метро зачиняють на вхід та вихід. Наступного дня у їхньому дворі на Оболоні (один із районів Києва – прим. авт.) російський танк переїхав декілька машин, а в аптеках не було ліків для мамі. «Я була постійно на зв'язку з донькою, яка живе в Лондоні. І власне зі слів „мама, ти будеш думати, чи щось робити?“ почалася наша подорож», – розповідає Світлана.

Тоді вже у Києві важко було знайти паливо і готівку в банкоматах, транспорт теж майже не ходив, як майже й не їздили таксі. Ціни сильно виросли і поїздка до вокзалу коштувала близько тисячі гривень за кілометр. Проте знайшлися люди, які такі відвезли їх за півтори тисячі. Родина мала із собою лише сумку з декількома речами, котятим кормом та дві переноски з котами.

«Ми бачили натовп на варшавський потяг, натовп людей, охоплених жагою втекти від війни. Це був сюр, ми ледве змогли звідтіля врятуватися, дивом вислизнули з натовпу і сіли на потяг до Львова, який спокійно стояв просто навпроти майже пустий», – згадує Світлана. Провідниця пустила їх до вагону без слів, безкоштовно і без перевірки документів. Світлана з родиною їхали 12 годин – у купе було шість дорослих та двоє немовлят.

Після кількох днів життя у Львові родина перетнула кордон автобусом та опинилася у Польщі. Там їх прийняла програма фінансової групи, в якій працює донька Світлани. «Дівчата-оператори попри непевний зв'язок телефону, що був підключений до напівмертвого павербанку, видзвонювали нас та переживали», – каже Світлана. Родині допомагали незнайомі жінки, а працівник банку віз їх своєю машиною до транзитного готелю нічної Польщею. «На його питання „скільки ви тут плануєте пробути?“ ми довго мовчали і врешті-решт вичадили з себе, що не знаємо», – згадує жінка.

Потім вони два місяці жили в готелі в Лешно, за що родина дуже вдячна компанії та працівникам BNP Paribas Polska, усьому штату готелю та всій спільноті українців, які відновлювали життя, підтримували одне одного, сварилися, мирилися, радо прибирали в парку та чергували в ігровій. «Ми досі спілкуємося та згадуємо ці часи. „Як в Лешно, пам'ятаєте? – Було класно!“ Паралельно я шукала роботу, і мій перший контракт був з польською приватною школою „Академія“ по адаптації групи підлітків», – розповідає жінка. Вони переїхали, школа допомогла їм винайняти житло, а район, де вони зараз мешкають, – це «найприємніше з місць, де коли-небудь доводилось жити». До того ж, власник житла погодився на двох котів. Можливо, це виглядає як щаслива історія, але в ній було багато розпачу, розгубленості та зневіри, сліз і лютої злоби на ворога.

Громадська діяльність: допомога та підтримка

Зараз Світлана з родиною продовжує жити у Польщі та співпрацює з громадською організацією Polskie Forum Migracyjne як супервізорка. За домовленістю з фундацією «Nagle sami» бере участь у цікавому медійному проєкті, також має невеличкий спільний проєкт з арт-простором Wil Lab при музеї у Вілянові – групу психологічної підтримки для батьків. А ще Світлана проводить тренінги з підготовки фасилітаторів для програм психологічної допомоги низької інтенсивності в межах проєкту U-Rise з International Medical Corps – це дуже потужний ресурс, який спирається на розробки ВООЗ та сприяє забезпеченню психологічною допомогою якомога більш широкого кола людей, що страждали від несприятливих обставин.

Але і це ще не все – Світлана співпрацює з Українським освітнім хабом (більше інформації про Хаб в статті «Вчать підприємництву та нових професій: у Варшаві відкрився Український освітній хаб» в НС 35 від 28.08.2022) та ор-

ганізовує проекти підтримки для мам онлайн, а також долучається до освітніх проєктів та груп підтримки для освітніх закладів та компаній в Україні. Жінка бере участь в проєктах не тільки як психотерапевтка, але і як викладачка англійської. Зокрема, вона співпрацює з центром «Life» від євангелістської організації «Сумка Самаритянина» у справах викладання англійської.

Як психотерапевтка Світлана допомагає й українцям. Запитів багато й різних – це і вигорання фахівців допомагаючих професій, і проблеми у стосунках, труднощі адаптації і ще багато чого, що психотерапевти окреслюють як «криза ідентичності». Жінка вірить, що те, що зараз відбувається з людьми, – це криза росту і відкриття своєї ідентичності на новому рівні, як для особистостей і як нації в цілому.

«Іноді було враження, що це сон, я серед інопланетян»

За цей час сім'я звикла жити у Варшаві, але процес адаптації ще продовжується.

«Я і моя мама продовжуємо вивчати місто та його можливості. Шанс навчатися мові – це важливий ресурс, яким ми із задоволенням користуємося. І дякуємо польській державі за статус, який надає нам дійсно багато прав. Звертаємося за порадами та консультаціями до громадських організацій, звісно, що користуємось послугами системи охорони здоров'я. Отримували допомогу від Caritas та ООН», – розповідає Світлана.

Але, як би це все чудово не звучало, проте важкі моменти ніхто не відміняв. Вони були і є. Неочікувано важко для сім'ї виявилось поєднати своє життя «до» і «після», або, як кажуть психологи, «відновити життєвий континуум». До них зараз часто навідуються друзі та родичі, що важливо емоційно, адже мати змогу приймати у себе гостей – це дуже сильно дає відчуття дому.

Також, за словами Світлани, їй було важко повертатися до нормального когнітивного функціонування. «Я довгий час не могла читати нічого, крім новин, не в змозі була фокусуватися на тексті взагалі. Це нормально після такого стресу. Перший виступ на конференції влітку 2022 року був пекельно важким, але з часом все почало приходити до норми», – пригадує жінка.

Їй все ще складно дозволити собі відпочивати, відкладати гроші та знаходити час для якісної уваги своєму мозку, тілу та здоров'ю. Важко було повірити, що війна триватиме, важко читати новини про втрати, про Херсон, Ірпінь, Бучу. Важко було вірити, що все це відбувається насправді. Допомогали знову ж таки люди. Люди, які були там, розмови з якими були взаємно-підтримуючими та живими. «Головний висновок, який я зробила для себе особисто, – що люди є найціннішим, що маю в житті. Я вдячна, що маю і підтримуючу родину, і підтримуючу професійну спільноту», – зазначає психотерапевтка.

Серед поточних речей, до яких мусила пристосовуватися, згадує, що одразу складно було запам'ятовувати поль-

ські імена – Кшиштоф, Малґожата, Маґдалена, Леслав (Lesław), Зузя (Zuzia). «Я читала такі імена в книжках, чула в кіно, але мій маленький мозок відмовлявся погоджуватися з тим, що так можуть звати живих людей навколо. Іноді було враження, що це сон, я серед інопланетян і дуже туплю. „Мене звуть Куба“ – „Це типу як країна?“ Він здивовано: „Ну, типу так...“ А пізніше я дізнаюся, що це скорочення від Якуб», – сміється Світлана.

До закритих в неділю крамниць теж звикла не відразу. Світлана просто не могла повірити, що виключень з цього правила немає (проте інколи це не стосується малих магазинчиків, які можуть бути відкриті у вихідний день, – прим. ред.) і витратила цілий день, щоб довести собі зворотнє. Вона їздила і шукала, аж поки не впала від втоми, і тоді погодилася: «Світлано, це правда, вони дійсно не працюють». Достатньо зусиль жінка прикладала, щоб пристосуватися до асортименту продуктів. Спочатку було багато недовіри до всього на полицях супермаркетів, але з часом родина все розпробувала і в більшій частині вподобала польські продукти.

Також Світлана довго звикала до системи сортування сміття. В Києві вона звикла відвозити і сортувати сміття в УБС (Україна без сміття – станція сортування сміття у Києві – прим. авт.) на 41 вид – і не менше. «В сенсі – метал і пластик в один контейнер? Є ж навіть пластик декількох типів. Мені довелося трохи знизити амбіції, але з іншого боку – сортувати сміття просто біля дому набагато зручніше. І до того ж – в Києві до УБС доїжджають одиниці, а тут сортують всі без виключення», – зазначає жінка.

Світлана Антонєць планує обов'язково повернутися до України, але наразі вважає, що більш ресурсна та допоміжна тут, у Польщі. Та при нагоді запрошує приєднуватися до творчих заходів і батьківської групи проєкту Wil Lab при варшавському музеї у Вілянові. ●

RAZEM POMÓŻMY UKRAINIE

W IMIĘ SOLIDARNOŚCI Z LUDŹMI, KTÓRYM POZOSTAŁA TYLKO NADZIEJA.

ZWIĄZEK UKRAJŃCÓW W POLSCE
ODDZIAŁ SZCZECIN
UL. MICKIEWICZA 45
70-385 SZCZECIN

PROWADZI ZBIÓRKĘ FINANSOWĄ
NA ZAKUP ŻYWNOSCI
ORAZ ŚRODKÓW HIGIENICZNYCH
DLA OFIAR WOJNY
Z ROSYJSKIM NAJEŹDZCĄ
- DZIECI, RANNYCH, UCHODźCÓW

Numer konta: 20 1090 1492 0000 0001 4312 2731
Kod SWIFT: WBKPPLPP

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

«Наш обов'язок – допомога українцям»

Відкриття культурного сезону українців Вармії та Мазур у Срокові (25 серпня) та Народні гуляння в Асунах (26 серпня) – це заходи, під час яких місцеві українці, поляки та гості відсвяткували День Незалежності України.

Віт гміни Барцяни Марта Камінська вітає почесних гостей Асуняди – уповноваженого маршалка у справах нацменшин Віктора Марєка Лейка, заступника голови сеймику Збішка Гомзу та кентшинського старосту Міхала Кохановського

В обох випадках про музичну програму подбав оркестр та солісти Волинського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка в Луцьку. У їхній програмі «За Україну, за її волю» не бракувало таких відомих творів, як «Зродились ми великої години», «Розпрощався козак», «Ніч яка місячна», «Два кольори» тощо. В Асунах артисти забезпечили музичний супровід нічним гулянням, що

стало нагодою послухати зразки української естради. Проте найбільш емоційними моментами обох заходів були саме концерти з патріотичними піснями, які в час боротьби українців із ворогом набувають особливого значення. Волиняни зуміли збудувати й передати відповідний для моменту та свята настрій.

У Срокові про жайхтття війни нагадувала й виставка фотографій «Покалічена» про руйнування в Харкові та його околицях. Символічною протидією цьому варварству було вручення офіційних подяк від віцемаршалка Мирона Сича сроковським активістам за їхню жертвовність та допомогу Україні та біженцям. Як зазначив співорганізатор заходу віт гміни Сроково Марек Ольшевський, у місцевому осередку для біженців протягом тривалого часу перебувало понад сорок осіб: «Ніхто з нас тоді не був готовий і не сподівався таких викликів», – говорив віт, вручаючи нагороди маршалка та дякуючи усім, хто працював з утікачами від війни.

За те саме всьому польському суспільству подякував консул України в Гданську Олег Височан. Він підкреслив, що як колишній військовий особливо цінує навіть найскромнішу форму підтримки для українських солдатів. Ще одна з почесних гостей – голова Сеймикової комісії з міжнародної співпраці та професорка Вармінсько-Мазурського університету Тереза Астромович-Лейк зауважила: «Нашим обов'язком, Польщі та поляків, а також усієї Європи та цивілізованого світу є допомога українцям. Україна бореться з жорстоким сусідом, яким є росія, й за нашу безпеку». Зі свого боку про імперські амбіції диктатора нагадав голова Комісії нацменшин сеймику Ярослав Слома. Він зауважив, що у хворих ідеях путіна бачимо бажання відбудувати зони впливів, першим етапом чого є підкорення України, а в наступних кроках – також і Польщі. «Ми мусимо бути свідомі цього, зокрема тоді, коли в Польщі часом чуємо – це не наша війна», – зауважив Ярослав Слома. Сподівання на те, що теперішнього московського тирана, як і всіх інших в історії, зустріне справедливе покарання висловив бургомістр Кентшина Ришард Недзюлка.

Оркестр та солісти театру з Луцька, включаючись у святкування Дня Незалежності України, виконали патріотичну програму

Як у Срокові, так і в Асунах голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі (ОУП) Степан Мігус нагадав, що Україна вже десятий рік воює з варваром та одвічним ворогом – московією. Тому, за його словами, присутність та організація українських заходів є нашим обов'язком. «Так ми маємо підкреслювати, що нас не знищити й не залякати», – говорив у Асунах Степан Мігус. Він закликав усіх бути разом, розважатися, але й постійно думати про те, як можна допомагати Україні. Голова Ольштинського відділу ОУП зауважив також, що організація асунського свята не була б можлива без підтримки й відкритості самоврядування гміни Барцяни на чолі з війтом Мартою Камінською. Вона зі свого боку запевнила про подальшу підтримку як місцевих українців, так й України, зокрема у вигляді гуманітарних транспортів – три вже було відправлено й триває підготовка наступного. Обидва заходи відвідав уповноважений маршалка у справах нацменшин Віктор Марек Лейк. Асуни він подав як приклад успішної співпраці самоврядної та регіональної влади з місцевими українцями. Він передав вітання від віцемаршалка Мирона Сича, який у зв'язку з хворобою не міг особисто бути на заході, хоча до цього часу Асуни відвідував кожного року. «Він також бореться, і віримо, що переможе», – говорив уповноважений.

Вітання учасникам асунського свята склав заступник голови сеймику Збишко Гомза, який раніше був присутній і на заході в Срокові. У своєму зверненні він підтримав заклики про потребу постійної підтримки України й поінформував, що в середині вересня збирається туди з черговим гуманітарним транспортом. «росіяни – це найгірше зло, яке всім нам могло трапитися», – говорив Збишко Гомза, водночас наголошуючи на тому, що єдність поляків та українців у минулому завжди давала силу нашим народам. Кентшинський староста Міхал Кохановський також відвідав обидва заходи. В Асунах він зауважив, що допомога Україні становить державний інтерес Польщі, бо у випадку падіння України очевидними наступними жертвами «азіатського варвара» будуть балтійські держави та Польща. Староста закликав теж не піддаватися щораз частішим випадкам російської дезінформації в Польщі, яка має на меті посварити поляків та українців. «Із цим ми можемо боротися кожного дня, пояснюючи близьким, що не все в інтернеті та соцмережах є правдою. Приймімо цей виклик – борімося кожного дня з безглуздою дезінформацією», – закликав староста Міхал Кохановський.

Організаторами заходів були: Ольштинський відділ та місцеві гуртки ОУП, Центральноєвропейський центр вишколу молоді в Гурові-Ілавецькому, гмінні управління й будинки культури в Срокові та Барцянах

Захід у Срокові відкрили війт Марек Ольшевський та голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус. Опісля на сцені вручили подяки від віцемаршалка Мирона Сича місцевим активістам за допомогу біженцям

28 серпня, через два дні після «Народних гулянь», Асуни знову стали центром важливих подій для місцевих українців. Цього дня в асунській церкві Успіння Пресвятої Богородиці відбувся храмовий празник. Подія була нагодою для освячення нового кіота. З ініціативи пароха о. Ігоря Гарасима у храмі також були відновлені розписи й орнаменти. Святкову літургію очолив о. Тимотей Феш, який у минулому був тут парохом. Зараз духовник живе в Україні в монастирі села Дземброня. Там як спеціаліст із психотерапії узалежнення й співзалежнення допомагає тим, хто цього потребує. У проповіді в Асунах він говорив про символ свята – зміну земного життя Богородиці для того, щоб бути матір'ю Божого Сина. Така переміна як шлях до спасіння, на думку о. Тимотея Феша, є завданням для кожного християнина. Але на шляху до цього людина зустрічає багато перешкод, джерелом яких часто виступає вона сама. Це, наприклад, невміння слухати інших, засудження, перекидання відповідальності на інших, «одягання масок» тощо. Тому духовник закликав до щирої любові, відповідальності та пильнування, щоб попри, можливо, виправданий гнів у наших відносинах з іншими «ніколи не заходило сонце».

Серед почесних гостей на святі була війт гміни Барцяни Марта Камінська, якій парох о. Ігор Гарасим та голова парафіяльної ради Лідія Лойко дякували за фінансову й технічну підтримку храму та спільноти загалом. Війт тим часом запевнила, що це не зміниться й подарувала пароху малюнок асунського храму. Його виконав один зі студентів, які нещодавно створювали технічну документацію храму. ●

Артисти, публіка і ті, хто оглядав виставку про воєнні знищення, не мають сумнівів, що Україна остаточно переможе

Іван МАЗУРСЬКИЙ

Фото – Лех Кришалонович

Ансамбль «Весна» під час флешмобу

Чверть століття «Під спільним небом» Вармії і Мазур

25 років минає від першого Міжнародного музичного фестивалю народів Європи «Під спільним небом» у столиці Вармії і Мазур – Ольштині, що був ініційований 1997 року Ольштинським відділом ОУП та Спілкою німецьких організацій Вармії та Мазур, двома найбільшими національними меншинами регіону (українська найчисленніша). Протягом цього часу свої надбання презентували також роми, татари, греки, білоруси. Останньої серпневої неділі цього року в Ольштинському амфітеатрі ім. Чеслава Немена пройшла 12-та едіція фестивалю. Цього разу на його сцені виступили українці, німці, роми та поляки. Українці відкрили захід, а закінчували його роми програмою з сильним українським акцентом.

Фестиваль розпочався з концерту майже двадцяти-особового колективу Волинського національного академічного музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка, що вже тридцять років співпрацює з Ольштинським відділом ОУП. Перед глядачами виступив оркестр театру під керівництвом заслуженого артиста України Миколи Гнатюка та луцькі солісти: народний артист України Василь Чепелюк, заслужена артистка України Світлана Органіста, заслужений артист України Леонід Гнатюк, соліст і гітарист Юрій Поліщук, солістки Тетяна Ярошик та Дарина Гребенки. Сорокахвилинна програма гостей, насичена українськими патріотичними творами, котрі з'явилися в часи національно-визвольної боротьби українців, одразу викликала хвилю емоцій серед багатонаціональної публіки. Найбільше присутнім відгукнулися дві сучасні, створені до актуальної ситуації, пісні, які попросив додати до програми голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус.

Це «Емігранти» з репертуару Івана Поповича і «Я так хочу додому» Павла Зіброва. Особливо – остання композиція, що до сліз зворушила біженців з України. Враження від концерту виконавців із Луцька було неймовірне. Лунали вигук «Слава Україні!» та «Героям слава!».

– Цей фестиваль усіх національних меншин регіону присвячуємо, як і попередній, героям України, які стали на захист не лише своєї батьківщини, але й нас із вами, – сказав, офіційно відкриваючи захід, голова Спілки німецьких товариств Вармії та Мазур Генрик Гох. – Україн-

Луцькі солісти

ці віддають за нас життя, а ми зобов'язані їм допомагати, чим можемо. Наш спільний фестиваль присвячуємо Дню Незалежності України.

Голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус згадав, що серед українців Вармії та Мазур чимало таких, які висловлюють думку, що в час війни не варто проводити культурні заходи:

– 3 цими «порадами» зустрічаюся не вперше, тому ще раз нагадаю слова прем'єр-міністра Великобританії після того, як

хтось із його оточення закликав менше засобів вкладати в культуру, а більше в армію. «Тоді за що ми будемо воювати, як не за нашу культуру», – відповів Черчіль. Ми мусимо врешті усвідомити, що народ без культури, рідної мови, своєї історії не існуватиме, так само, як і воїн без зброї. Понад тридцять років тому українців переконали до роззброєння, а нині дають нам зброю дуже повільно й у невідповідній кількості. Надійшов час, щоб цивілізована Європа й світ усвідомили врешті-решт, що такий темп озброєння призводить до тисячі додаткових смертей як військових, так і цивільних мешканців України. Ще раз хочу нагадати, що українці воюють не лише за свою країну, але й за країни Балтії, Польщу, за всю цивілізовану Європу.

Про несвоечасне постачання озброєння українській армії й спричинену цим небезпеку говорив зі сцени ольштинського амфітеатру консул України в Гданську Олександр Марцінів. Він подякував полякам за активну підтримку України, сподіваючись такої ж активності й у майбутньому. Воєнних біженців запевнив, що незабаром вони таки зможуть повернутися до рідного дому.

– Майже чверть століття існування цього фестивалю вказує на те, що ми тут, у багатонаціональному регіоні, яким є Вармія і Мазури, чудово не тільки розуміємо одне одного, але й підтримуємо, – говорив уповноважений маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства в спра-

Колектив «Гнівковьяни»

вах національних меншин. – Дві найбільші національні меншини регіону – українці й німці – та ще й за підтримки ромської громади значно збагатили й урізноманітнили культурне життя регіону. Хотілося б, щоб так було надалі, особливо тепер, коли в сусідній Україні триває кривава війна, яка загрожує й нам. Це велика заслуга національних меншин, що саме наш регіон є прикладом, як у злагоді та взаєморозумінні співіснувати з користю для всіх.

Гарним прикладом взаємодії між нашими народами є діяльність професорки Терези Астромович-Лейк, яка роками співпрацює з українськими університетами – Університетом «Львівська національна політехніка», де є почесним доктором, Острозькою академією та десятками інших. Вона згадала про переваги цієї співпраці. Це, зокрема, обмін кадрами й досвідом, подвійні дипломи студентів, рішуча підтримка науковців України в найскрутніший для неї час. Серед почесних гостей фестивалю була й голова Фондації жінок України «Два крила» в Ольштині Тетяна Ревенко. Організацію створили українські біженки.

12. →

Ансамбль українського танцю «Весна»

Народний артист України Василь Чепелюк з Луцька

У продовженні художньої частини ольштинського фестивалю виступили українські, німецькі та ромські виконавці. Як уже було зазначено, протягом тривалої історії фестивалю тут свою культуру презентували греки, білоруси, литовці й татари. Організатори запевняють, що радо повернулися б до такого широкого кола учасників. Однак на цей час важко розраховувати на більшу допомогу центральної держадміністрації, а головних представництв меншинних організацій і поготів. У минулому допомагало Посольство України у Варшаві, та зараз було б недоречно звертатися до них про допомогу.

Перед публікою, кількість якої протягом п'ятигодинного виступу змінювалась від 300 до 800 осіб, виступили українські, німецькі, ромські та польські виконавці. З-посеред німецьких колективів і солістів слід вирізнити танцювальний ансамбль «Сага» з Бартошиць, ольштинську солістку Моніку Кжензек, хори: «Вармія» з Лідзбарка-Вармінського, «Masurenklang» із гміни Пецки, «Stimmer Heimat» із Гіжицька. Польські народні пісні й танці представив колектив «Гнєвковяни» з Куявсько-Поморського воєводства. Дуже тепло публіка прийняла юну солістку із Запоріжжя Марійку Притулу, яка виступила на цьому фестивалі вдруге, захоплюючи своїм талантом і професійністю, та молодшу й старшу групу Українського ансамблю танцю «Весна», у складі якого виступають діти воєнних біженців. Невтомно працює з ними професійна сумська хореографка Єлизавета Татарченко.

Ромський музичний колектив «Гітано»

У фіналі свій номер представив ромський музичний колектив «Гітано» під керівництвом його невтомого лідера Адама Федоровича, голови Культурного товариства ромів «Гітано». Захопливими виявилися не лише ромські пісні й танці. Подією став виступ у складі цього колективу скрипальки з України, яка зачарувала публіку акапельною піснею «Летіла зозуля».

І ще один штрих наприкінці. Учасник чи не всіх фестивалів «Під спільним небом» Іван Романюк з Болейн, що біля Нідзиці, нащадок вигнанців із Підляшшя й в'язнів Явожна, не міг зрозуміти, чому так мало місцевих українців було серед глядачів. Заходом зацікавилися біженці, прийшло багато місцевих і приїжджих німців, було чимало поляків та туристів з інших держав. Приїхали українці з віддалених місцевостей, а місцевих, як зазначив Іван Романюк, «було як на лікарство».

Родина Клеків

Андрій СИДОР

Фото надав автор статті

Чергова допомога Володимиру від Кентшина

25 серпня до Володимира, українського міста-партнера Кентшина, прибув 11-й транспорт із гуманітарною допомогою. Організаторами були кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі, Волонтерський центр у Кентшині та місцева греко-католицька парафія. Цього разу українські партнери отримали електрогенератор, термоактивну білизну, військове взуття, спецвзуття, продукти харчування та засоби гігієни.

Через фінансові обмеження, спричинені агресією росії проти України, у місті призупинено низку інвестицій. Це стосується і придбання транспортних засобів. У цій ситуації Мирослав і Єва Клеки передали Володимирській міській раді автомобіль.

«Я хочу подякувати українській громаді в Кентшині, польським друзям, а зокрема власникам автомобіля, за допомогу в цей важкий для нас період. Також дякую волонтерам за невтомну працю та самовідданість. Ми вам надзвичайно вдячні», – сказав секретар міськради Іван Юхимюк. ●

Анна ВІННИЦЬКА

Фото – Андрій Серебровський

Україна – у серці Кошаліна

Удруге ми святкуємо День Незалежності України в умовах повномасштабного російського вторгнення, коли українцям знову доводиться захищати свою свободу. Тому так важливо в цей день бути разом і своєю присутністю засвідчувати підтримку одне одному та солідарність з Україною. Так, як у Кошаліні.

– Для мешканців Кошаліна участь у святкуваннях до Дня Незалежності України – це певного роду обов'язок, оскільки пройдений від 1991 року шлях для українців був важким: спершу йшла економічна боротьба за виживання, а потім прийшли два потужні удари з боку росії, які впливають на всю Європу. Прийшовши сюди, на концерт, ми засвідчуємо нашу підтримку українцям, котрі живуть у нашому місті не лише протягом двох чи трьох років, а від II Світової війни. Полякам з українцями живеться тут добре, тому ми мусимо бути разом – так проявляємо свою підтримку та вдячність за те, що сьогодні Україна бореться не лише за свою незалежність, але також захищає всю Європу, – наголосив віцемер Кошаліна Пшемислав Кшижановський.

Благодійний концерт «З Україною в серці» завдяки товариству «Майстерня» та Об'єднанню українців у Польщі відбувся вже вдруге, й, так само як рік тому, це було свято перемоги над російськими окупантами. Цьогоріч виступили гурти, які діють при товаристві «Майстерня», вокальний ансамбль «Вишиванка» зі Слупська, театр танцю «Майстерня почуттів» з Івано-Франківська, що створює глибокі промовисті танцювальні постановки, та гурт «Скай», який заволодів публікою.

– Гурт «Вишиванка» об'єднує третє покоління нащадків акції «Вісла», а виник спонтанно під час пандемії, коли не можна було організовувати великих заходів. Саме тоді ми почали зустрічатися в слупській домівці, а після початку війни ще більш інтенсифікували свої дії та почали виступати з благодійними концертами в наших церквах, під час яких збираємо кошти для ЗСУ, – каже Мирослава Булка-Максисько.

– Хочу донести до вас кілька важливих слів, про які ми ніколи не повинні забувати й заради чого тут, можливо, збиралися. Говорю як людина, яка 24 лютого 2022 року про-

Театр танцю «Майстерня почуттів»

кинулась від вибухів за вікном, здавалося б, у ще вчора мирному європейському місті. Як людина, яка не з переказів знає, що таке бігти з дитиною під вибухами в спробі хоч десь знайти прихисток. А також, уже будучи тут, я знаю, як пам'ять притупляє спогади, як життя бере своє і як забуваємося в щоденних турботах. Як відходять десь у минуле тривоги, звуки ППО, вибухи, ночівлі в підвалах... Тому я хочу, щоб ми пам'ятали, що Україна все ще стоїть у вогні, що ворог усе ще на нашій землі й ЗСУ потребують зараз не тільки нашої віри, а й donatів. Ми всі маємо бути гідними тих хлопців і дівчат, які зараз на фронті віддають своє життя за те, щоб Україна була великою успішною державою. Будьмо гідними тих титанів, які зараз тримають над Україною небо, – наголосила консул України в Гданську Тамара Кононенко.

У межах благодійного концерту «З Україною в серці» з donatів при вході зібрано 31 831,51 zł і 50 євро; з лотереї – 2 446,50 zł і 40 грн; з аукціону, що відбувся з ініціативи гурту «Скай», гроші з якого будуть передані на 3 багі (автомобіль для їзди по бездоріжжю – прим. ред.) для одного з підрозділів ЗСУ на Запорізькому напрямку, – 3 400 zł. Отримані з квитків та лотереї кошти буде призначено на закуп запчастин для моторних човнів, спальних мішків та Eco Flow – портативних джерел живлення для ЗСУ.

– Я родом із Кривого Рогу, а до Кошаліна приїхала після початку повномасштабної війни й тут займаюся петриківським розписом. Звичайно, серце болить, що не можу бути в Україні. Однак, тішить те, що тут можу допомагати Україні. Рік тому мої роботи брали участь в аукціонах, а зібрані від цього кошти передано ЗСУ. Зараз, коли живу не в Україні, а в Польщі, то ще сильніше відчуваю патріотизм та гідність. Пишаюся тим, що я українка, – розповідає Галина Алексєєва. Цього вечора всі відчували гордість від того, що народились українцями! ●

Лідер гурту «Скай» Олег Собчук

Вокальний ансамбль «Вишиванка»

Анатолій ШОРОХОВ

Фото з Вікіпедії

Володар-захисник України-Русі

В історії середньовічної України-Русі майже немає правителів, які лишили по собі світлу пам'ять. Необмежена влада в усі часи – страшна річ. Однак Володимир Мономах зберіг людські якості, відносну чистоту і порядність душі. Це справжній «corvus albus» – біла ворона серед правлячої верхівки середньовічної Європи. Тож заслуговує на більшу до себе увагу.

Дитинство і юність Мономаха

Звертаючись до життя Мономаха, заглянемо в далеке минуле – 1053-й рік від Різдва Христового. Літописець, який склав «Повість врем'яних літ», зробив запис, що в родині князя Всеволода Ярославича народився син. Цю подію не могли не відзначити: Всеволод був улюбленим сином Ярослава Мудрого, до того ж одруженим на доньці візантійського імператора Костянтина IX Мономаха – принцесі Марії. Тому новонароджений отримав три імені: одне власне – Володимир, друге християнське – Василь, третє по матері – Мономах.

В рік народження Мономаха був живий його дід, справжня легенда – Ярослав Мудрий. Наступного року діда не стало, і могутня колись держава почала розпадатися. Великокняжий престол дістався старшому синові Ізяславу, а Всеволод відправився князувати в Переяслав-Південний. Там, на полудневих окраїнах Русі, пройшли дитячі роки Мономаха.

Це було нелегке дитинство: Переяславським князівством кінчалась Руська земля і розпочиналась «земля Половецька». За Змійовими валами – земляними насипами проти кочовиків – розкинулись безкрайні степові простори, сповнені вічної небезпеки й туги. Сам Мономах вже на схилі життя згадував, що рано змужнів, з тринадцяти років сівши в сідло, безкінечні «шляхи верстаючи». Його батько, судячи з усього, був людиною не войовничою. Він любив книги, церковне життя і потроху став скидати на юного княжича свої обов'язки. Юність Мономаха, як, власне кажучи, і все життя, пройшли у військових походах і мисливських розвагах – заняттях важких і небезпечних. Мономах знову ж таки в спогадах розповідає про те, як він «коней диких своїми руками у пушах в'язав» і наражався на смертельну небезпеку, коли велетенський тур підіймав його «на рогах разом із конем» чи завалював на землю ведмідь. Такі розваги були звичні для представників древньоруської знаті. Незвичне інше – неабияка освіченість і ерудиція юного Мономаха. Перебуваючи серед книг, бо батько відносився до найосвіченіших людей свого часу, Володимир постійно розвивався. Знав, певно, мову своєї матері – грецьку. Пізніше, одружившись на доньці англійського короля Гаральда – Гіті, опанував ще й англійську. Не виключена можливість знання половецької, оскільки половці були тим народом, із яким Мономах спілкувався найчастіше. Історики припускають, що він міг вільно володіти принаймні п'ятьма мовами.

Перша битва з половцями та її наслідки

Вперше грізну силу кочовиків Мономах відчув восени 1068 року. Орда Шарукана нанесла поразку Ярославичам на річці Альті. 15-річний Володимир був тоді разом з батьком. Разом з ним і своїм дядьком Ізяславом він тікав із поля бою, бачив

розгубленість дорослих на шляху до Києва і вже в самому Києві, коли повсталі мешканці міста вимагали у великого князя видати їм зброю і негайно вести у бій. Ізяслав не зміг протистояти ані половцям, ані повсталій стихії, ані пізніше братам своїм. В жорстокій боротьбі, котра розгорнулась між синами Ярослава Мудрого, батько Мономаха проявив погані якості. Він був хитрим і підступним, підтримуючи по черзі то Ізяслава,

то Святослава. Головним призом для суперників був златоглавий Київ, хоча боротьба йшла і за інші міста – Чернігів, Новгород, Полоцьк. Святослав згорів у полум'ї міжусобної боротьби, коли йому не було ще й 50 років, Ізяслав загинув у 1078 році, в битві на Нежатиній ниві.

Можливо, саме тоді, спостерігаючи, як везуть у Київ закоблюте тіло нелюбимого князя, Мономах зрозумів, яка то сутня і примарна річ – влада над людьми. Пізніше в «Повчанні» синам своїм він напише: «А понад усе – гордині не майте ні в серці, ні в розумі, але скажемо: „Смертні ми, сьогодні живі, а завтра – в гріб“». Все життя Володимир Всеволодович був обережним, уникав сварок і конфліктів у стосунках із людьми, прагнучи, наскільки це було можливо, до миру і спокою на Русі. Хоча підстави для «гордині» у нього були. Після загибелі Ізяслава Всеволод став великим князем Київським, сам Мономах зайняв престол у Чернігові, отже в 25 років став другою, після батька, особою в державі.

У вирі внутрішніх міжусобиць

Чернігівський період життя Мономаха (1078–1094 рр.) найменш відомий історикам. Ми знаємо, що ці роки були для нього важкими. На Чернігів – вочину свого батька – претендували його двоюрідні брати, князі-«ізгої» Олег і Роман Святославичі. Відразу ж, найнявши половців, вони спробували відбити місто у свого більш щасливого суперника. Та не змогли. Всеволод Ярославич, прийшовши на допомогу синові, переманив кочовиків на свій бік. Роман був убитий, а Олег на деякий час вибув із гри – його схопили і полоненого передали грекам. Жорстокою була й боротьба з давнім суперником Ярославичів – князем Всеславом Полоцьким. Він намагався захопити Смоленськ, проте лише спалив його околиці. У відповідь Володимир Всеволодович напав на Полоцьку землю. Чернігівська дружина Мономаха і його союзники-половці захопили Мінськ, жорстоко розправившись з мешканцями, не лишивши «в ньому ні челядина, ні скотини». Це дії, що не прикрашали його як людину, тому вже на схилі літ, згадуючи часи юності, він називав себе «недостойним», «грішним» і «мізерним».

Тим часом (у 1093 році) помер Всеволод. У Мономаха були всі шанси зайняти «київський стіл», але на нього претендував і його двоюрідний брат Святополк Ізяславич. Він був сином старшого в роду – серед Ярославичів. Сучасники характеризують Святополка як жорстоку і надзвичайно жадібну людину. Він не мав великого розуму, проте був дуже амбітним. Мономах, несподівано для всіх, від батьківського престолу відмовився, бо не хотів змагатися із «лукавими» і творити «беззаконня» на своїй землі. Прецедент, на жаль, мало наслідуваний як у стародавні, так і в новітні часи. Святополк Ізяславич був серед «лукавих». Він затіяв війну з половцями і опинився в скрутному становищі. Володимир Мономах разом із братом Ростиславом пішов йому на виручку. В битві на річці Стугні (26 травня 1093 р.) брати потерпіли жорстоку

поразку. Ростислав загинув, а Мономах і Святополк ледве врятувалися.

1094 рік виявився ще більш тяжким. Мономах втратив Чернігів, який захопив його двоюрідний брат Олег Святославич, і перебрався в південний Переяслав, опинившись на самій окраїні Русі. Наступні двадцять років (1094–1113 рр.) були чи не найскладнішими у його житті. Особливо нелегкими були перші роки, про які Мономах згадує у своїх спогадах: «І сидів я у Переяславі три літа і три зими з дружиною своєю, і чимало бід прийняв від війни і від голоду». Дошкуляли половці, які по декілька разів на рік нападали на Переяславщину, грабували й спалювали прикордонні містечка й села, захоплювали в полон мирних жителів і доходили аж до Києва. Влітку 1096 року вони ледве не захопили «матір міст Руських». Із величезними зусиллями Володимир і Святополк відбилися від них.

Спроба примирення і продовження міжусобиць

В цей же рік продовжилася жорстока боротьба Мономаха із Чернігівським князівством. В одній із битв загинув його рідний син Ізяслав. Однак Мономах звернувся до свого ворога Олега Святославича (прозваного «Гореславичем») зі словами примирення. Він закликав його разом «покаятися перед Богом» і припинити кровопролиття. Такий підхід виділив Мономаха серед інших правителів Середньовіччя і показав, що він є людиною, котра на декілька століть випереджає свою добу. Невідомо, що вплинуло на Олега – відкритість і душевність, із якою був написаний лист, чи крайність обставин, у які він потрапив. Але тим не менше «Гореславич» на зустріч погодився. Восени 1097 року у Любечі зустрілися найвпливовіші володарі північних, центральних і південних князівств України-Русі. Вони вирішили, що кожен володітиме «отчиною» своєю, а всі разом об'єднаються проти половців. На цьому поцілували хрест і роз'їхалися по домівках. Проте мир був недовгим: двоє князів – учасників з'їзду – схопили і осліпили третього. Сталося це у ніч з 6 на 7 листопада 1097 року у місті Білгороді. Ганебна подія стала поштовхом до розгортання нового витка міжусобиць, які продовжувались ще три роки. Князі об'єднувалися в союзи, запрошували на допомогу іноземні війська і кочовиків-половців, ослабляючи одне одного. Нарешті у серпні 1100 року в Увitchах зібралися на новий з'їзд, і боротьба на деякий час припинилася.

Мономах – ініціатор походів на половців

Довгоочікуване примирення між князями дало Мономахові можливість взятися за справу, до якої він давно прагнув. Володимир Всеволодович зрозумів, що постійний мир і злагода на Русі, як і в людстві, неможливі. Але він мав надію об'єднати князів хоча б для вирішення зовнішньополітичних питань – усунення половецької загрози і встановлення миру. В 1103 році на Долобському озері (під Києвом) Мономах зустрівся зі Святополком. Усамітнівшись в шатрі, брати повели розмову про те, як здолати кочовиків, котрі дуже посилюлись під час княжих міжусобиць. Князь Переяславський запропонував організувати великий похід на половців, подібний тому, який провели правителі Західної Європи проти «невірних» у Палестині. Святополк і його дружинники з ідеєю погодилися, але виступили проти проведення походу ранньою весною – під час польових робіт, щоб «смердів» не погубити і «рідню їхню». Ці слова зачепили Мономаха за живе. Він звернувся до Святополкової дружини з палкою промовою, дивуючись, що вона не думає про майбутнє. Адже тільки почнуться польові роботи, «а половчанин надійде, вдарить смерда стрілою, а кобилу його захопить, а в оселю заскочить – зловить жінку його і діти, і майно його усе візьме». Аргументи виявилися переконливими, і кияни

на похід погодилися. Але до нього треба було залучити ще й інших князів і в першу чергу – Святославичів. Олег від походу відмовився, зіславшись на хворобу. Давид погодився і до нього приєдналося ще декілька інших князів.

Об'єднаний похід відбувся водночас і по суші, і по Дніпру на човнах – до Хортиці. Звідси руські дружини підійшли до урочища Сутень, де 4 квітня 1103 року зустрілись з половецькою кіннотою. Сталась битва, яка була надзвичайно жорстокою. В ній кочовики потерпіли поразку. Загинуло 20 половецьких ханів, було захоплено багато полонених. Із цього першого походу в степи Мономах виніс досвід, котрий примножив іншими перемогами. Завдяки їм він став найпопулярнішим діячем України-Русі. Про нього, як і про Володимира Великого, стали складати легенди.

Мономах – великий князь Київський

Тим часом у Києві 16 квітня 1113 року помер Святополк Ізяславич. Смерть його стала поштовхом до всенародного повстання. Переякані бояри звернулися до Володимира Мономаха із проханням зайняти «київський стіл». Останній після деяких вагань (йому було вже 60 років) погодився. В'їхавши на Київську гору, Мономах зробив все, аби зміцнити авторитет великого князя і своєї держави. Він обмежив можливості лихварів і поліпшив становища простого люду. Закупи (люди, що потрапили у боргову кабалу – прим. ред.) отримали право жалітись князеві або суддям на своїх господарів, котрих повинні були карати за несправедливі чи надмірні утиски. Хоча зберігались рабство (холопство) й побори на користь великого князя та його бояр. Мономах захищав, в першу чергу, інтереси знаті.

При ньому була зміцнена державна влада і розширені володіння держави, в складі якої були Київщина, Волинь, Турово-Пінська, Переяславська, а крім того ще й Смоленська, Новгородська, Мінська землі і Поволжя. В роки правління Мономаха на Русі запанував мир. Не порушували його не тільки місцеві князі, а й половці: вони були відігнані аж за Дон, а Мономах увійшов в історію як людина, котра захистила країну від чужинців. Про нього більш як через півстоліття згадує «Повість о полку Ігоревім».

Слава Мономаха, як видатного державного діяча і полководця, перетнула межі України-Русі. З ним прагнули спілкуватися і хотіли породичатися європейські правителі. Мономах продовжив започатковану ще його дідом традицію династичних шлюбів: сам, як уже згадувалось, був одружений на англійській принцесі Гіті, а своїх синів і доньок одружував і видавав заміж за іноземних монархів. Багато зробив і для продовження інших Ярославових традицій: при ньому були збудовані, прикрашені живописом та фресками нові храми, написані літописи про події, свідками якими були їхні автори-членці. Перше місто країни – Київ – здобуло авторитет одного із найбільших культурних центрів середньовічної Європи.

Турбуючись за майбутнє Русі-України, Мономах звертається до сучасників і нащадків зі своїм славнозвісним «Повчанням». В ньому закликає зберігати в країні мир і спокій, остерігатися диявольських спокус – відібрати «щось в брата свого» і турбуватися про те, щоб «не погубити душі своєї». Сам Мономах про душу подбав, і тому «популярність його, – як вказує Михайло Грушевський, – дійсно була велика». По смерті Володимира Мономаха, яка сталась 19 травня 1125 року (на 72-му році життя), всі літописці стали підбирати про нього найкращі епітети, відзначивши, «що він освітив Руську землю як сонце», а коли зник за обрієм, то «весь нарід плакав по ньому, як діти за батьком або матір'ю». І не даремно: майже всі наступні правителі виявилися набагато дрібнішими, бо Мономах – то мудра людина, державник і філософ, у якого варто повчитися і нам, мешканцям XXI століття. ●

«Ватра», ЛІТО, №4,
2023. – 28 с.

Павло ЛОЗА

«Ватра» на завершення літа

«Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати». Це підзаголовок з літнього номера «Ватри», огляд якого пропонуємо нижче.

Згадані слова могли б бути вступом до тексту про Чертижне в Горлицькому повіті. На кількох сторінках журналу автор статті Андрій Пецух пише про село своїх дідів, котрого сьогодні вже немає. Хоча в матеріалі розповідається переважно про життя його діда Петра Сича, насправді це історія цілого села. Щастя Чертижного, як і багатьох лемківських сіл, закінчилося в 1947 році з депортацією мешканців на західні землі. Перед тим були виселення кількох сімей до радянської України.

«Те, що не могли взяти, ховали в різних схованках, зокрема в дуплах дерев. Вони робили це з надією, що зможуть повернутися», – описує переселення 1947 року Андрій Пецух. Звичайно, цього не сталося. З матеріалу «Останнє покоління Чертижного» дізнаємося долю родини автора в «новому домі» – спочатку в Зеленомишлі, куди відразу після депортації потрапили деякі жителі Чертижного, а після – у Мужинів (Любуське воєводство), де частина родини Сичів живе й досі. У багатьох із нас є подібні історії, про які знаємо з розповідей наших бабусь, дідусів, батьків. Дехто сам пережив подібне. Просто автор матеріалу не хоче, щоб історія його родини закінчувалася на Мужиніві. В останніх словах матеріалу читаємо: «І тепер, через 76 років після переселення, я хочу повернутися на рідну Лемківщину. Анджей Пецух, клас 8А, Школа Початкова 2, Гожів-Велькопольський».

Серед історичних матеріалів редакція «Ватри» помістила продовження розповіді з попереднього номера під назвою «Українці в Польщі ХХ століття». Цього разу автор Тарас Редь зосередився на українській молоді, яка навчалася у 80-х роках, зокрема в Гданську. Про молодь з українського лицю в Лігніці традиційно йдеться в статті Адама Вевюрки. Представник Об'єднання лемків також є автором матеріалу «Хвилина з минулого». Це п'ята частина більшої публікації про долю жителів села Нова Вєсь, або «Новивса», як пише Адам Вевюрка.

Тим часом головна редакторка видання Анна Буковська записала розмову з Яковом Прибитенем. Цього року молодий лемко взяв участь у Donatella Flick Conducting Competition – міжнародному музичному конкурсі моло-

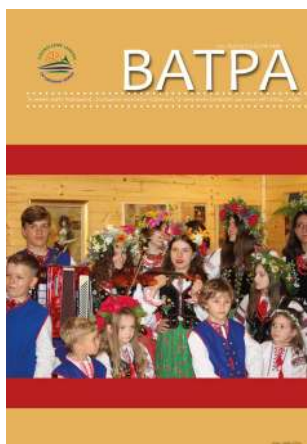
дих диригентів, який раз на два роки відбувається в Лондоні. Він дійшов до фіналу.

Яків Прибитень почав свою музичну освіту у віці шести років грою на скрипці. Ідея диригування вперше виникла під час навчання в музичній школі в Зеленій Горі.

«Початки гри на гусях били тяжкі для мене, моїх родичів, як і сусідів! Зачим навчив єм ся читати ноти, дідове співали лемківські співанки та просили жеби-м їх заграва на гусях. По закінченню школи треба було підняти рішення, на які студія хочу піти: медични чи музични. Вибрав єм студія музични и так по паромісячних приготуваннях виграв єм вступний іспит до Hochschule der Künste в Берні (Швейцарія)», – згадує в розмові молодий диригент, сімейне коріння якого – зокрема в лемківських селах Ропиця й Поляни. 3 кінця березня цього року Яків Прибитень став диригентом (Royal Northern College of Music) у Манчестері (Велика Британія). З наступного музичного сезону він буде асистентом диригента Людовика Морло в Symphony Orchestra and National Orchestra of Catalonia в Барселоні.

Є у «Ватрі» вітання ювілярів, а також спогади про тих, кого вже немає серед живих, як-от згадка про Петра Шафрана, першого редактора видання, у десяти роковини його смерті.

Традиційно в «Лемківській хроніці» журналу розміщено короткі повідомлення про те, чим жила громада минулого місяця. До них належать розлогі фоторепортажі з подій у Новиці та Вільхівці. ●

Potańcówki Wiejskie

**KERMESZ, KERMESZ BOH TIA STWORYL
КЕРМЕШ, КЕРМЕШ БОГ ТЯ СТВОРИВ**

ŁOSIE, REMIZA / ЛОСЯ, НАРОДНИЙ ДІМ
08.09.2023 GODZ. 19:00

ZAGRA / ГРАТИМЕ
LH Fogaś / Народня капеля Фоґаш

 wstęp wolny
wstęp wolny
від безплатний

**NARODOWY
INSTYTUT KULTURY
I DZIEDZICTWA WSI**

Nasze strój - наша цілба.
Zachęcamy byście przyszli w wyszytych koszulach
Наше обличчя - наша гордість. Приїдьте в вишиванках!

NIKIDW
Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi

Dofinansowane ze środków Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi
w ramach programu Potańcówki Wiejskie 2023

Микола ДУПЛЯК

Фото надав автор статті

В річницю смерті Олександри Мудрої

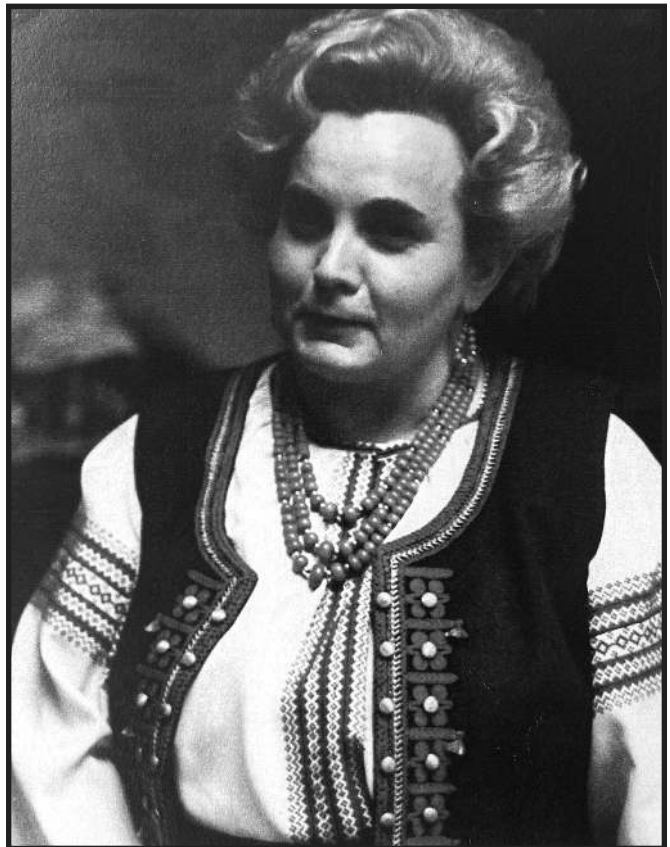
2022 року в американському місті Чикаго на вісімдесят п'ятому році життя відійшла з цього світу гарна й талановита людина-патріотка та щира українка – поетеса Олександра (Леся) Мудра, яка увесь вік жила втраченою Батьківщиною, тужила за нею, постійно працювала для неї та мріяла про те, щоб Україна якнайшвидше скинула пута російсько-радянської неволі й зажила щасливим життям у колі вільних народів. Її мрії здійснилися 1991 року, коли Україна нарешті відновила свою незалежність. Щодо цього Леся не без причини почувалася щасливою.

Однак, життя покійної не було легке. Насправді про її дитинство та молоді роки знаємо мало. Зі статті авторства Ліди Корсун «Життя віддане Україні», що з'явилася в газеті «Сурма» у Чикаго 17 серпня 2022 року, про цей період читач теж не довідається багато. Знаємо лише, що майбутня поетеса народилася 1 січня 1938 року в Бродях у родині Максима та Олени Кравчуків. Ще під час Другої світової війни виїхала з батьками до Польщі. Саме там минуло її дитинство і юність. У Польщі закінчила гімназію та російську філологію в Ягеллонському університеті в Кракові. Українську мову винесла з рідної хати, а згодом вивчала самотужки. У післявоєнній Польщі бути українцем було не те що важко, але й небезпечно. Доводилось приховувати свою національність.

Автор цієї статті мав приємність познайомитися з Лесею на Шевченківському концерті в Кракові 1959 року. Вона співала в місцевому хорі Українського суспільно-культурного товариства. Як свідомо українка була активна в житті українського студентського гуртка, що саме тоді обережно активізував свою діяльність.

1960 року Лесі вдалося виїхати до Канади. Там вийшла заміж за судженого Василя Мудрого, з яким наступного року виїхала до Сполучених Штатів, до Чикаго. подружжя виховало двох синів – Олега й Романа, які здобули вищу освіту. Мати дуже переживала, коли сини одружилися не з українками. Чимало часу й енергії віддала безкорисливій праці для добра української громади та рідної церкви свв. Володимира й Ольги.

Як пише Марія Климчак: «Леся понад 30 років учительувала в „Рідній школі” та в дитячому садочку „Дзвіночок” при парафії свв. Володимира й Ольги, була членом товариства „Українська учительська громада”, членом Українського золотого хреста, Літературного фонду

ім. Івана Франка, Сестрицтва при парафії свв. Володимира й Ольги, секретаркою відділу Українського народного союзу та тринадцять років співала в церковному хорі „Прометей”. У своїй хаті-музеї зберігала твори українського сучасного живопису та прикладного мистецтва. Допомогала українським школам, бібліотекам, церквам, дитячим будинкам, малозабезпеченим родинам і творчим людям в Україні. У своїй гостинній хаті приймала відомих людей-шістдесятників. За свою громадську працю одержала грамоти від мера Чикаго та Міністерства освіти України, а також різні відзнаки від українських організацій Америки».

Громадська діяльність Олександри Мудрої припинилася в липні 1999 року після автомобільної катастрофи, в якій вона ледве зберегла життя. Рятувальники мусили розрізати авто, щоб витягти з нього її понівечене тіло. Леся перемогла клінічну смерть. Упродовж тижня була в комі. Згодом витримала понад двадцять операцій. Унаслідок аварії останні двадцять три роки життя не могла ходити. Ліжка й візочки стали новим «надбанням» колись життєлюбної, веселої та невгамовної Лесі. Вона доклала багато зусиль, щоб жити. Немов Леся Українка, зустрічала день словами:

Гетьте, думи, ви хмари осінні!

Тож тепер весна золота!

Леся Мудра дуже любила дітей, виховувала, навчала їх любити рідне слово, гарно говорити українською мовою, пізнавати звичаї та культуру нашого народу, любити свою далеку, але серцю близьку Батьківщину. Саме тому в Лесиних творах спостерігаємо багато любові до дітей, до природи й краси, до України, пошани до Бога та християнських цінностей, до української культури й наших народних традицій.

На шлях творчої літературної праці для дітей Леся Мудра стала вже в дорослому віці. Видала дев'ять дитячих і поетичних книжок. Авторка друкувалася в багатьох українських часописах в Україні та діаспорі: в ілюстрованому журналі для дітей і молоді «Екран», «Церковному віснику», «Рідній школі», «Самостійній Україні», «Америці», «Свободі», «Народній волі», «Новому шляху». Багатим на видавничому полі Лесі Мудрої виявився 1991 рік. Саме тоді у видавництві «Дивосвіт» у Чикаго вийшли друком три книжечки для дітей із чорно-білими ілюстраціями Юрія Віктюка: «Створення світу», «Ковчег Ноя» та «Неопалима купина». Згодом 1994 року у видавництві «Перун» в Ірпені була надрукована книжечка для дітей «Чари Свят-Миколаївської ночі» із прекрасними кольоровими малюнками Олега Цоя. Цього ж року у видавництві «Лілея» у Тернополі світ побачила книжечка для дошкільнят і молодших школярів «Український тиждень» із чудовими чорно-білими ілюстраціями художника Олега Шупляка, а тернопільське видавництво «Поліграфіст» видало збірку «З тобою, рідний краю», яку прикрашали документальні фотографії та оригінальні ілюстрації Олега Шупляка.

1995 року у видавництві «Край» у Львові з'явилась інша книжечка для дітей «Створення світу» з благословенням верховного архієпископа УГКЦ кардинала Мирослава Любачівського. Книжку доповнювали кольорові ілюстрації Володимира Павлика. Цього ж року у видавництві «Лілея» у Тернополі вийшли Лесині пісні для дітей «А я собі співаю» із чорно-білими ілюстраціями художника Олега Шупляка. До збірки ввійшли Лесині пісні, які рекомендовано для використання в навчально-виховній праці з дошкільнятами та школярами. Вони вчать любити найдорожче – Матір Божу, Україну, шанувати батька, матір, рідну мову, рідні звичаї та рідну природу. Пісні адресовано насамперед дітям, а також батькам, вихователям, учителям музики, художнім керівникам дитячих ансамблів. Книжечка «А я собі співаю» – спільна праця поетеси Олександри Мудрої та художника Олега Шупляка. Музичні записи – переважно Василя Подуфалого.

Леся тужила за рідним краєм, який втратила у вирі Другої світової війни, тужила за рідним порогом, який ледве пам'ятала, за рідними дитячими стежками, за природою рідних Бродів. У вірші «Пам'яті матері» писала:

*Ти співала мені про Вкраїну,
Про розквітлі весною сади,
Про свою говорила родину,
До якої затерті сліди.*

1993 року рідний край простягнув до Лесі руки: її запросили до Бродів на III Всесвітній з'їзд броджан. Цього ж року щаслива поетеса промовляла на відкритті пам'ятника Тараса Шевченка. Там уперше в Україні висловила свою радість, пов'язану із зустріччю з Батьківщиною, із земляками, з бродськими образами, з рідною природою.

*Перед очима рідний дім,
Батьки і вся родина,
Ось... дідуха приніс дідусь,
Ось... прихід Бога-Сина.*

(«В Різдва тишу ніч святу»
Чикаго, 8 лютого 1985 р.)

Лесина програма на Бродщині була дуже насичена. З'явилися нові знайомства, нові друзі, налагодилась

нова співпраця з ними. По бродському радіо пролунали Лесині ліричні поезії в чудовому виконанні дикторки Дарії Гарасимчук. У вірші «Тату! Я їду до Бродів!» поетеса ділиться своєю радістю з батьком:

*Тату! Збудися, чи чуєш?
Твоя Україна вільна!
А ти у могилі ночуєш,
Не бачучи білого дня.
Тату, я їду до Бродів,
Хвилююче кличе земля!
Я – віточка свого народу,
Шукатиму в Бродах тепла.*

Приїзд Лесі Мудрої на рідну землю став початком її нових звершень. Спостереження, переживання, радість і біль на Батьківщині ще ряснішими й щедрішими дощами окропили сад її душі. У цьому саду серед цвіту калини й запаху сіна, під спів цвіркунів і солов'їні трелі, проросла співпраця із заслуженим майстром народної творчості Іваном Сколоздрою (1934–2008) – одним із плеяди митців наївного малярства на склі. 1999 року Леся Мудра влаштувала виставку живопису на склі Івана Сколоздри в Українському культурному осередку в Чикаго та у Пармі, штат Огайо. А згодом (2006 року) цю виставку було представлено в Українському національному музеї (УНМ) у Чикаго. До речі, Іван Сколоздра оформив своїми кольоровими картинками книжку віршів Олександри Мудрої «І стану я, мов ця сосна» (Львів – Чикаго – Броди, 2000). Надія Іщук-Черниш пише про цю збірку лірики: «Леся мала в серці найбільший скарб: дарувати й тішитися чужою радістю. Вона мріє бачити Україну багатою і щасливою, веселою й уквітчаною».

Якщо людина в кінці свого життя здатна відчувати близький кінець земної мандрівки, то Леся Мудра напевно його відчувала. З думкою про збереження мистецької колекції, 2020 року передала УНМ на постійне зберігання свою колекцію робіт Івана Сколоздри, а також картини українських художників, зразки народного одягу, вишивані рушники, сорочки, предмети текстилю, килимарства, кераміки, народної іграшки, інкрустації по дереву тощо. У «Каталозі робіт із приватної збірки Олександри Мудрої та Олега Богдана Мудрого», який упорядкувала й видала кураторка Українського національного музею Марія Климчак, представлено цілу збірку, що її передала УНМ Леся Мудра, а доповнив її син Олег Богдан. Тепер це єдина та найбільша колекція народного майстра Івана Сколоздри поза межами України.

Можна з певністю сказати, що якби не наслідки автодорожньої аварії, поетеса напевно збагатила б українську дитячу літературу багатьма новими творами. Тим більше, що до кінця життя зберегла добру пам'ять, цікавилась громадськими, культурними та політичними подіями у світі, а з початком російської агресії проти України переймалася сучасним і майбутнім Батьківщини. Леся Мудра була членом Спілки письменників України. Через недугу багатьом Лесиним видавничим задумам так і не довелося здійснитися. На жаль...

Олександра Мудра померла 19 липня 2022 року в Чикаго. Хай добра пам'ять про неї залишиться в усіх, хто її знав. ●

- **Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігніці разом з дирекцією та педагогічним колективом Комплексу загальноосвітніх шкіл №4 ім. Б.-І. Антонича в Лігніці запрошує випускників, членів їхніх родин та всіх, чиє життя пов'язане з історією нашого ліцею, на урочисте відзначення його 65-літнього ювілею.**

Свято проходить 22–23 вересня 2023 року в приміщенні школи (ul. Tarasa Szewczenki) та готелю «АДМІРАЛ» (ul. Bielańska), де відбудеться бал для учасників святкування та IV з'їзд нашого Товариства й післяз'їздивська зустріч із пісню при вогнищі.

Існує можливість замовити нічліг у готелі. Про участь у балі просимо повідомити до 31 серпня 2023 року, вплативши кошти (230 злотих за особу) на банківський рахунок:

Towarzystwo IV Liceum Ogólnokształcące w Legnicy Nr konta: 43 1090 2066 0000 0001 0607 0365 Tytuł – «65-lecie IV LO».

На цей рахунок просимо теж сплатити членські внески (100 злотих на рік), указавши: tytuł – «składka członkowska».

Для оплат з-за кордону потрібно подати такі реквізити: IBAN: PL 43109 0206 6000 0000 1067 0365

Kod SWIFT: WBKPPLPP Nazwa Banku: Santander Bank Polska SA

Adres Banku: Al. Jana Pawła II 17 00-854 WARSZAWA Polska/Poland

Закликаємо також усіх охочих до влат на вищезгаданий рахунок: tytuł – «darowizna na cele statutowe w zakresie oświaty i wychowania».

Ці кошти буде призначено на Стипендіальний фонд та нагороди для учнів, які своїми результатами навчання та іншими досягненнями зберігають та продовжують історичний доробок і місію нашої ALMA MATER.

Детальну програму та інформацію про свято й з'їзд буде подано на фейсбук-профілі «Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігніці» (адміністратор групи – Андрій Кочанський) та на сторінці школи: zso4.legnica.eu.

Просимо передати інформацію про з'їзд однокласникам та всім зацікавленим.

- **Українське історичне товариство в Польщі запрошує на IV Міжнародну наукову конференцію «Українці та їхні сусіди протягом віків: політика, економіка, релігія, культура і щоденне життя»**

Перемишль, український Народний дім, 16 вересня 2023 р.

Конференція відбувається під патронатом почесного консула України в Перемишлі **Олександра Бачика**.

На конференції будуть представлені біля 60 доповідей дослідників в п'ятьох секціях. Науковці обговорять відносини українців з: поляками, росіянами, чехами, словаками, євреями, німцями, румунами, молдованами, угорцями. Окремі секції будуть присвячені різним аспектам акції «Вісла» та сучасній російсько-українській війні, а також міжкультурним відносинам. Повна програма на сторінці uitp.org.pl.

В суботу, 16 вересня, о 17:00 в українському Народному домі в театральному залі відбудеться нагородження заслужених осіб у справі збереження української історичної пам'яті медаллю Українського історичного товариства у Польщі «Сторож Пам'яті» та презентація найновіших усталень числа українських жертв польсько-українського протистояння 1939-1947 рр. на території сучасної Польщі, які представить **проф. Ігор Галагіда**.

Багата програма, кожний знайде щось для себе. Вхід вільний.

Оргкомітет конференції

- Кавалер, 60 років, познайомиться з українкою, панною або вдовою. Контакт через редакцію/листи слід надсилати на адресу редакції.

- Кавалер, 42 роки, познайомиться з українкою, панною до 40 років, родом з Лемківщини. Контакт через редакцію/листи слід надсилати на адресу редакції.

- **Пам'ятаймо про Явожно!**

Управа гуртка ОУП та парафіяльна душпастирська рада УГКЦ у Катовицях повідомляють, що в суботу, **9 вересня 2023 року, о 10:00 в Явожні**, в лісі біля пам'ятника відбудеться **Божественна Літургія та Панахида в наміренні жертв Центрального табору праці в Явожні**.

Сердечно запрошуємо всіх небайдужих до участі у спільній молитві.

Організатори

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą uosobliwiać oficjalną pozycję Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

UKRAÏNA!

8. FESTIWAL

FILMOWY

